

СВЕТО СТАМЕНОВ

**КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ -
МАКЕДОНСКИОТ МЕЃНИК**

⇒ ВТОРО ИЗМЕНЕТО И ДОПОЛНЕТО ИЗДАНИЕ ⇐

**Скопје
2022**

СОДРЖИНА

⇒ Наместо предговор	13
<i>90 години од смртта на Крсте Петков Мисирков:</i>	
⇒ проф. д-р Васил ТОЦИНОВСКИ: – Македонскиот меѓник Крсте Петков Мисирков	19
⇒ проф. д-р Људмил СПАСОВ: – Бескомпромисен борец за македонската кауза	47
⇒ проф. д-р Снежана ВЕНОВСКА – АНТЕВСКА: – Делото на Крсте Мисирков – бедем на македонските прашања	70
⇒ проф. д-р Елена ЈОВАНОВА – ГРУЈОВСКА: – Во служба на својот народ	99
⇒ проф. д-р Димитар ПАНДЕВ: – Слово за македонскиот јазик	116
⇒ проф. д-р Васил ДРВОШАНОВ: – Крсте Мисирков во историски и во современ контекст во своето и во наше време	138
⇒ проф. д-р Вера СТОЈЧЕВСКА – АНТИК: – За претходниците на Крсте Петков Мисирков	153
⇒ академик Блаже РИСТОВСКИ: – Најзначајна личност во новата национална и културна	

историја на Македонија	168
⇒ д-р Славчо КОВИЛОСКИ:	
– Времето и значењето на Крсте Петков Мисирков	195

115 години од излегувањето на „За македонските работи“:

⇒ проф. д-р Људмил СПАСОВ:	
– <i>За македонските работи</i> – македонската национална програма	227
⇒ проф. д-р Димитар ПАНДЕВ:	
– Книга која предизвика револуција во македонската културна свест	239
⇒ проф. д-р. Марија КОРОБАР – БЕЛЧЕВА:	
– Македонскиот литературен јазик – столб на македонската нација	252
⇒ проф. д-р Елена ЈОВАНОВА – ГРУЈОВСКА:	
– 65 години Институт <i>Крсте Мисирков</i>	263

95 години од смртта на Крсте Петков Мисирков:

⇒ проф. д-р Димитар ПАНДЕВ:	
– Мисирков и Конески – основоположници на македонскиот XX век	279
⇒ проф. д-р Ана ВИТАНОВА – РИНГАЧЕВА:	
– Мисирков е нашето културно извишување	301
⇒ проф. д-р Максим КАРАНФИЛОВСКИ:	
– Најголем и најзначаен Македонец на своето време...314	
⇒ проф. д-р Вера СТОЈЧЕВСКА – АНТИК:	
– Мисирков и Конески – нашите македонски меѓници...320	
⇒ проф. д-р Лидија ТАНТУРОВСКА:	
– Клучна алка во историскиот развој на македонскиот јазик	336

- ⇒ проф. д-р Васил ТОЦИНОВСКИ:
– Мисирков и Конески – вечни инспиративни животворни
врутоци 348
- ⇒ проф. д-р Људмил СПАСОВ:
– Година на три големи јубилеи 362

*

- ⇒ проф. д-р Васил ТОЦИНОВСКИ:
– За коренот и идните поколенија 383
- ⇒ проф. д-р Вера СТОЈЧЕВСКА – АНТИК:
– Резимирано енциклопедиско издание за животниот и
творечкиот подвиг на Крсте Петков Мисирков 387
- ⇒ проф. д-р Ана ВИТАНОВА – РИНГАЧЕВА:
– Македонската научна мисла за делото на Крсте Петков
Мисирков 392
- ⇒ проф. д-р Димитар ПАНДЕВ:
– Поглед во радио – разговорите за Мисирков 398

проф. д-р Ана ВИТАНОВА - РИНГАЧЕВА

МАКЕДОНСКАТА НАУЧНА МИСЛА ЗА ДЕЛОТО НА КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ

–Кон книгата *Крсте Петков Мисирков - македонскиот меѓник* (2022), второ изменето и дополнето издание од Свето Стаменов –

Веќе е познат фактот дека книгата *Крсте Петков Мисирков - македонскиот меѓник* (2020), приредена од македонскиот новинар и публицист Свето Стаменов, го доби своето заслужено место во македонската публицистика. Стаменов, работејќи како долгогодишен новинар на Македонското радио, во периодот од 2016 до 2018 година реализира тринаесет значајни интервјуа со македонски научници и лингвисти, познавачи на Мисирковото дело. Минатата 2021 година, кога се прославуваше големиот јубилеј, 100 години од раѓањето на Блаже Конески, сосема скромно помина одбележувањето на уште еден, не помалку значаен јубилеј, 95 години од смртта на Крсте Мисирков. Токму по тој повод, Стаменов реализира уште седум нови интервјуа што ги придодава на претходните и сите заедно ги поместува во второто дополнето и проширено издание на оваа значајна публикација. Овие најнови интервјуа ги реализира со: д-р Димитар Пандев, д-р Ана Витанова–Рингачева, д-р Максим Каранфиловски, д-р Вера Стојчевска–Антиќ, д-р Лидија Тантуровска, д-р Васил Тоциновски и д-р Људмил Спасов. Ова второ изменето и дополнето издание на книгата *Крсте Петков Мисирков - маке-*

донскиот меѓник ги опфаќа сите интервјуа реализирани во рамки на програмите на Македонското радио, а по повод најзначајните јубилеи врзани со името на Мисирков и неговото дело. Авторот Стаменов ги реализира овие интервјуа по повод: 90 и 95 години од смртта на Крсте Петков Мисирков, како и 115 години од излегувањето на книгата *За македонските работи*, „прометејската македонска книга“ (Старделов). Свето Стаменов многу одговорно му се предава на предизвикот, кажаното во етер да го спасри во пишан текст, за да остане како траен документ во времето. Токму ваквиот пристап значи дека индивидуалниот ангажман на поединецот е еден од најзначајните кога станува збор за чување и афирмација на македонскиот јазик, наука, литература, култура, уметност, сите заедно вградени во јадрото на македонскиот идентитет.

Малку се оние кои имаат трпение и мотивација да го одат тој пат. Таквиот ангажман значи одново да се преслушаат и дешифрираат зборовите на соговорниците, да се следи нивниот говор, со внимание и претпазливост да се преточи во пишан текст. Но, Стаменов е сосема свесен за важноста на ваквите дела коишто остануваат да бидат нашите најсилни аргументи во бесмислените докажувања на автохтоноста на македонскиот јазик и идентитет. Авторот знае дека само делата создадени со фактите како несоборливи вистини, можат да им пркосат на сите нес(о)весни обиди за погазување на нечиј идентитет и патриотско чувство. Во интервјуата, соговорниците на Стаменов говорат со фактите на науката. Говорејќи за Мисирков како апологет во борбата за самостојна Македонија, независна земја со свој македонски јазик, тие се приклучуваат на плејадата македонски, но и странски научници, лингвисти, академици, универзитетски професори кои гласно говореле и пишувале за ликот и делото на големиот идеолог. Политичките и националните програмски идеи на Мисирков, „најзначајниот и најголем Македонец на своето време“ (М. Каранфиловски), изложени во кни-

гата *За македонските работи* ѝ се добро познати на науката. Тој е легитимиран кодификатор на македонскиот литературен јазик кога уште во 1903 година ги постави неговите столбови. За време на својот динамичен живот развива широка публицистичка дејност со тоа што се вклучува во основањето на македонските научно – книжевни здруженија во Москва и Софија и го издава првото научно списание на македонски јазик *Вардар*. Стожерната Мисиркова идеја е вградена во темелите на неговиот храбар обид за градење на основата на идниот македонски литературен јазик и јакнење на темелите врз кои подоцна, силно ќе се издигне македонското национално чувство. Говорејќи и пишувајќи за македонските работи, Мисирков всушност започнува да ги расплетува силно замрсените јазли на историските, политичките и културните преклопувања во балканската култура. „Тој човек, без сомнение, од европски маштаб, тој голем македонски осаменик како и сите големи визионери во историјата, беше, како што видовме, за својата национална програма нејжестоко нападан, клеветен и проколнуван“ (Старделов). Но, крепејќи се на идејата за еволуционистичкото начело, Мисирков останува пацифист и жесток противник на револуции и крвопролевања. Според проф. Тантуровска „Мисирков ја понесе титулата на човек што ја поврза историјата на македонскиот јазик и на македонскиот народ со современост на самиот почеток на XX век“. Со својот интелект и наобразба, Мисирков се појавува во едно толку значајно време за развојот на македонската национална мисла, време кога на македонскиот народ му бил потребен идеолог кој ќе го поведе по патот кон остварување на идејата за свој јазик и своја држава.

Мисирковата книга го привлекувала вниманието тогаш, а го привлекува и денес. Од првиот текст напишан за неа во слободна Македонија со наслов *Една македонска книга* објавен во *Нова Македонија* во 1945 година, чиј автор е Блаже Конески, па до денес, *За македонските работи* е најверодостојниот доку-

мент во кој се запишани македонските заложби за слободна татковина и стекнување на основното право Македонецот да има свој кодифициран македонски литературен јазик. Мисирков знаел и гласно кажувал дека „науката и литературата сет најважнијот фактор во развивањето на једен народ како народ“, дека единствено духовните извишувања ќе не кренат, за да ги достигнеме нашите македонски идеали. Делото на Мисирков е неминовно продолжување на она што во македонскиот XIX век сосема тивко го започнаа просветителите. Професорот Васил Тоциновски, говорејќи за делото на најзначајниот македонски печатар Теодосиј Синаитски, кој во Предговорот на книгата *Утешение грешним* од Кирил Пејчиновиќ се изјасни за народниот јазик како клуч од железо и челик што го отвора срцето на човекот, за Георги Капчев и неговата книга *Македонија или гласот на робот*, па сè до Пулевски, ќе заклучи дека „Мисирков доаѓа да ги заокружи копнежите, идеалите на македонскиот народ, на неповторлив начин да ги тестаментира преку неговата, односно нашата македонска библиска, настолна, епистоларна книга *За македонските работи*“. Професорот Димитар Пандев како извонреден лингвист подвлекува дека „Крсте Петков Мисирков можеме да го именуваме како строг стандардолог кој врз основа на македонскиот дијасистем поставува теорија за литературен јазик.“

Благодарение на Мисирков и Конески, светот го виде и го слушна македонскиот јазик. „Тие двајцата дојдоа независно еден од друг до исти излезни позиции: изборот на народна основа на литературниот јазик, современ графиски систем, учество на сите народни говори во збогатувањето на лексичкиот фонд на литературниот јазик“ – вели проф. Вера Стојчевска–Антиќ во своето интервју, нарекувајќи ги Мисирков и Конески „македонските меѓници“. Улогата на Конески е клучна бидејќи тој, со својата заложба и силен авторитет, му го предочи на светот македонскиот јазик како еден богат и раскошен словенски јазик,

рамноправен со останатите светски јазици. Благодарение на неговиот ангажман, големите светски лингвисти: Хораст Лант, Станислав Урбанчик, Јосип Хан, Еуген Паолини, академик Васа Чубриловиќ и многу други во своите истражувања се осврнуваат на делото на Мисирков и даваат свои научни искажувања. Самиот факт дека Мисирков имал контакти со големиот полски лингвист Јан Бодуен де Куртене говори за неговата големина како истражувач, но и како интелектуалец со визија за иднината. Во тој контекст проф. Људмил Спасов во интервјуто потенцира дека „Мисирков успева, благодарейќи на своето добро образование, но и на своите професори кои го подучуваат во тоа време“, посочувајќи го токму Де Куртене.

Мисирковите пораки денес се актуелни како никогаш досега, несомнено заради фактот што последниве години се соочуваме со небулози и паушални напади за автохтоноста на македонскиот јазик, култура и традиција. Сепак, и покрај сè, клучен е нашиот однос кон вредностите што ни се оставени да ги чуваме, негуваме и надградуваме, а јазикот стои највисоко горе. Мрачни и незивесни се времињата, тешки премрежињата што треба да се изодат и преживеат, а најсветото, јазикот и татковината да останат негибнати. Во своите разговори со Цане Андреевски, големиот Блаже Конески зборувајќи за зрелоста на средината ќе подвлече: „Од нас зависи дали нашата јазична средина ќе биде загромена или не“. Мисирков ни го даде толку потребниот аргумент дека македонскиот јазик е посебен и дека тоа е јазикот што го говори цел еден народ со вековен копнеж, да биде рамноправен со останатите во светот. „Во основа, самиот Мисирков е личност што има увид во минатото и визионерство за иднината.“ (Д. Пандев). Неговите претходници скромно, но со многу жар започнаа да го градат темелот на мостот што требаше да го премости македонскиот XIX век. Мисирков ги исправи столбовите, а неговите наследници предводени од Конески, издигнаа стамена и цврста градба. Мисирков е темелот од кој се издигна

идејата за кодификација на македонскиот литературен јазик и негово позиционирање во листата на светски јазици, рамноправни и рамносилни.

Денес светската и македонската лингвистика го имаат на показ неговото дело. Мисирков веруваше во силата на интелигенцијата, таа за него беше единствената критична маса која може да ги разбере и пласира неговите идеи. Второто проширено и дополнето издание на книгата *Крсте Петков Мисирков - македонскиот меѓник* на македонскиот новинар и публицист Свето Стаменов, бездруго е синтеза на мислите и размислите на оние интелектуалци, кои како ученици на Мисирковите следбеници, ја носат во себе идејата за тоа дека долгот кон јазикот и татковината е најсветиот долг. „Није имаме прао, осем долгот, да браниме нашијот јазик и тоа прао ни јет свешчено“ – велеше Мисирков. Оваа негова идеја е и треба да остане насветлиот патоказ за иднината. Авторот Стаменов направи голем чекор, обидувајќи одново да ги мотивира македонските интелектуалци да се зафатат со расветлување на македонските прашања, оние за кои Мисирков храбро се изјасни во „најмакедонската книга на почетокот на векот“ (Старделов), книгата *За македонските работи*. Ваквите дела остануваат трајни сведоци во времето и тогаш кога идеите се ставаат да клада да бидат запалени и уништени, тие од пепелта повторно се раѓаат. И на крајот повторно би кажале дека Мисирков е нашето духовно извишување, без него ќе бевме само слепи патници низ трновитите патеки на времето.

Струмица, 29 август 2022 година

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент
Охридски“, Скопје

929Мисирков,К.П.(047.53)

СТАМЕНОВ, Свето

Крсте Петков Мисирков : македонскиот меѓник / Свето
Стаменов. – 2.изменето и дополнето изд. – Скопје : С.
Стаменов, 2022. – 402 стр. ; 24 см

Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-66826-3-7

а) Мисирков, Крсте Петков, 1874–1926 -- Интервјуа

COBISS.MK-ID 58355461

СВЕТО СТАМЕНОВ
КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ - МАКЕДОНСКИОТ МЕЃНИК
-второ изменето и дополнето издание -

*

Рецензенти:
проф. д-р Васил Тоциновски
проф. Вера Стојчевска – Антиќ
проф. д-р Ана Витанова – Рингачева
проф. д-р Димитар Пандев

*

Лектура:
Лекторско одделение на
Македонското радио – Радио Скопје

*

Компјутерска подготовка:
Свето Стаменов

*

Насловна страница:
Ристе Шурбевски

*

Печати:
Студентски сервис
Скопје
